

№ D00031 22.07.2021 ж

Как нам нужно поступить, чтоб с природою дружить?

МУХАМЕДЖАНОВА АЛМА АГБАЕВНА

Нур-Султан ГККП ясли-сад № 95 "Алматы" Воспитатель

Технологическая карта совместной деятельности

Старшая группа

Білім беру саласы: «Коммуникация», «Познание»

Бөлім: Экология

Тақырып: Как нам нужно поступить, чтоб с природою дружить?

Мақсат: уточнить и расширить имеющиеся представления детей о лесе и его обитателях; развивать у детей познавательный интерес к жизни леса и его обитателям, а так же память, связную речь, умение анализировать и делать выводы; воспитывать эстетический вкус и восприятие красоты окружающего мира, бережное отношение к природе, правильное поведение..

Сабаққа арналған материалдар: игрушка белочка, письмо, четыре разрезных картинки, репродукции картин известных художников с изображением леса, экспонаты из мини – музея «Дикие животные» (для оформления группы), DVD диск с мелодией для физминутки, красные и зелёные круги для каждого ребёнка, на зелёных листочках берёзы запрещающие знаки.

Предварительная работа: беседа о лесе, экологии, рассматривание репродукций картин известных художников с изображением и альбомов «Деревья леса», «Звери леса», заучивание пословиц о лесе, отгадывание загадок о лесных зверях, беседы «Лес и здоровье», «Кто заботится о лесе».

Сөздік сөздер: правила поведения в лесу.

Билингвальды компонент: орман - лес, жаз – лето, күз – осень, қыс – зима, көктем – весна

Әрекет кезеңі	Тәрбиешінің әрекеті	Балалардың әрекеті
Мотивациялық – қозғаушы	<i>Дети под музыку заходят в зал и становятся вокруг, их встречает воспитатель</i> - Здравствуйте милые дети, вы всех прекраснее на свете! Посмотрите, сколько гостей сегодня у нас в группе. Давайте их поприветствуем. <i>Проводится беседа.</i>	Здороваются на казахском, английском и русском языках. <i>Садятся на стульчики.</i>

	<p>- Какая замечательная сегодня погода. Какое сейчас время года? -Какие ещё времена года вы знаете? -Какое время года вам нравится больше всего? Почему?</p> <p>-Я хочу вас пригласить в лес на прогулку. Ребята, лес – это родной дом для растений, птиц, животных. Согласны вы со мной сходить на прогулку? -А в какое время года мы попадём, вы должны догадаться сами. Закройте глаза и послушайте музыку. -Догадались? <i>Раздаётся стук в дверь. Воспитатель заносит игрушку Белочку. В лапках у животного – письмо.</i> - Дети, посмотрите кто у нас в гостях? - А где она живет? - Ребята, посмотрите, в лапках у белки, какое – то письмо. Давайте его прочтем. «Здравствуйте ребята! Я с моими друзьями: ежом, зайцем, лисой, лосем и многими другими, жили в красивом, чистом, густом лесу, но однажды, в наш лес пришли люди, и такого натворили, что нам всем стало невыносимо там жить. Что сделали эти люди, вы узнаете, собрав картинки, расположенные на ваших столах. И огромная к вам просьба, расскажите всем, что нужно сделать, чтобы наш лес, стал прежним, и мы все смогли в него вернуться?» - Ну вот, мы хотели сходить погулять в лес, но там случилась беда. Надо помочь лесным жителям. Вы согласны?</p>	<p>Весна. Көктем. Жаз – лето, күз – осень, қыс – зима Называют любимое время года. Объясняют, почему оно нравится. Например: я люблю лето потому, что на улице жарко и можно купаться, играть с песком, наблюдать за насекомыми. Вокруг цветут цветы и т.д.</p> <p>Соглашаются</p> <p>Закрывают глаза и слушают запись «Звуки леса. Лето» Это лето. Проявляют интерес.</p> <p>Белочка. В лесу.</p> <p>Слушают текст письма, проявляют сочувствие. Соглашаются</p>
<p>Ұйымдас-</p>	<p>- Кто лес уважает, растения не обижает,</p>	

<p>тырушылық – ізденіс</p>	<p>зверьятам помогает, тот гостем желанным в лесу бывает. Тот настоящий друг природы. Сейчас мы и узнаем, настоящие вы друзья природы или нет. Игра «Экологический светофор». <i>Воспитатель называет действия, дети отвечают: «можно», «нельзя» и поднимают зеленый или красный кружок.</i> Ломать ветки; оставлять после себя мусор; разорять гнезда и муравейники; кувыркаться в траве; собирать ягоды; уничтожать ядовитые грибы; разжигать костры; отдыхать на пеньке. - А теперь можно отправляться на помощь. Логоритмика «Мы идем лесной дорогой» Звучит фонограмма «Звуки леса», дети идут по кругу, говорят слова и выполняют движения: Мы идем лесной дорогой, Интересного тут много, По дорожке в лес пойдём, Чудеса в лесу кругом: Вот растёт под ёлкой гриб, Рябинка пламенем горит, Белка скачет скок, поскок, И орешки щёлк, да щёлк. Тихо, тихо, не шумите, По дорожке в лес идите; Мы для леса все друзья, обижать друзей нельзя! <i>Приходят в лес. На полу стоят зелёные деревья и среди них одно погибающее дерево</i> - Давайте поскорее узнаем, что же случилось с лесом и его обитателями.</p>	<p>Играют в игру.</p> <p>Поднимают зеленый или красный кружок.</p> <p>Идут по кругу, говорят слова и выполняют движения: обычная ходьба</p> <p>ладони приложить к щекам, покачать головой руки сложить над головой «шляпкой» «фонарики» на четыре счёта Прыжки хлопки в ладоши палец приложить к губам ходьба на носочках</p>
------------------------------------	--	---

	<p>(Стол №1)</p> <p>- Расскажите, что изображено на этой картинке?</p> <p><i>Плакал наш зайка, как лес вырубали, Ему и теперь его жалко до слез. Сколько тут было кудрявых берез! Там из-за старой нахмуренной ели Красные гроздья калины глядели. Там поднимался дубок молодой, Птицы царили в вершине лесной, Понизу всякие звери таились. Вдруг мужики с топорами явились. Лес зазвенел, застонал, затрещал. Заяц послушал — и вон убежал.</i></p> <p>- Какой можно сделать вывод? Чего нельзя делать?</p> <p>-Найдите этот знак и прикрепите к погибающему дереву.</p> <p>- Давайте вспомним, какие пословицы о лесе вы знаете?</p> <p>- Вы правы. Давайте перейдем к следующему столу.</p> <p>Стол №2, где расположена разрезная картинка с изображением раскиданного мусора по всему лесу.</p> <p>- А что изображено на этой картинке?</p> <p>- Почему это плохо для леса, для животных?</p> <p>- Какой можно сделать вывод? Чего нельзя делать?</p> <p>- Ребята, давайте порадуем лесных жителей песенкой</p> <p><i>Музыкальная физминутка «Чудо – чудеса».</i></p> <p>- Ну, вот, немного отдохнули, но давайте вернемся и продолжим узнавать причины ухода животных из леса.</p> <p>Подойдите, пожалуйста, к этому столу,</p>	<p>Дети подходят к столу №1 и собирают разрезную картинку, на которой изображены срубленные деревья.</p> <p>Ответы детей. Слушают стихотворение. Проявляют сочувствие.</p> <p>Делают вывод: деревья рубить нельзя!</p> <p>Находят и прикрепляют к дереву листок с запрещающим знаком.</p> <p>«Много леса – не губи, мало леса – береги, нет леса – посади». «Лес – богатство и краса, береги свои леса».</p> <p>Дети подходят к столу №2 и собирают разрезную картинку, на которой изображён раскиданный мусор по всему лесу.</p> <p>Ответы детей.</p>
--	---	--

	<p>и соберите картинку.</p> <p>Стол №3 – картинка с изображением пожара.</p> <p>- Знаете ли вы, что такое пожар? - Почему в лесу может возникнуть пожар? - Какой можно сделать вывод? Чего нельзя делать? Ребята! Помните о том, что нельзя шутить с огнем. <i>Кто с огнем неосторожен, у того пожар возможен!</i> - А вот и последняя картинка, которую вам необходимо собрать.</p> <p>Стол №4 – картинкой загрязненного водоема.</p> <p>- Скажите, нужна ли вода животным? - А кому еще нужна вода? - Какой можно сделать вывод? Чего нельзя делать?</p> <p>- У нас ещё остались листочки с запрещающими знаками. Давайте их назовём и прикрепим к нашей погибающей берёзке. - Посмотрите, как зазеленело наше дерево. Видишь, белочка, наши дети знают, как им нужно поступить, чтоб с природою дружить. - Нам пора возвращаться в детский сад. Давайте попрощаемся с белочкой. А белочка на прощание вам приготовила подарочек. <i>Корзинка с грибочками</i></p>	<p>Рассуждают, высказываю своё мнение.</p> <p>Делают вывод: <i>нельзя разбрасывать мусор</i> Прикрепляют на дерево знак «нельзя разбрасывать мусор»</p> <p>Дети поют и выполняют упражнения согласно тексту.</p> <p>Дети подходят к столу №3 и собирают разрезную картинку, на которой изображён лесной пожар. Рассуждают, высказываю своё мнение. Ответы детей. Делают вывод: <i>нельзя играть с огнём</i> Находят и прикрепляют к дереву листок с запрещающим знаком.</p>
--	--	---

		<p>Дети подходят к столу №4 и собирают разрезную картинку, на которой изображён загрязнённый водоем. Рассуждают, высказываю своё мнение.</p> <p>Делают вывод: <i>нельзя загрязнять водоёмы!</i> Прикрепляют на дерево знак «нельзя загрязнять водоёмы»</p> <p>Показывают листочек, называют знак, прикрепляют к дереву.</p> <p>Любуются деревом, на котором появились листочки.</p> <p>Прощаются. Берут корзинку с грибочками и идут по кругу, говорят слова и выполняют движения: До свиданья, лес чудесный. Помни, мы твои друзья! Мы идём лесной</p>
--	--	---

		дорогой, Возвращаться нам пора.
Рефлексивті – коррекцияла ушы	<p>- Вот мы и узнали причины, по которым лесные обитатели остались без дома, а лес – без жильцов.</p> <p>- Понравилась вам прогулка?</p> <p>- Что больше всего вам понравилось?</p> <p>- Ребята, давайте ещё раз вспомним, как нам нужно поступить, чтоб с природою дружить?</p> <p>- Какие вы молодцы, я думаю, что после вашей помощи, все звери снова обретут свои домики и лес заживет своей лесной жизнью!</p> <p>- Напоследок, давайте с вами выучим «Лесные правила» и будем их рассказывать всем друзьям и родственникам, да и просто тем, кто их еще не знает!</p> <p><i>Если в лес пришел гулять, свежим воздухом дышать, Бегай, прыгай и играй, только, чур, не забывай, Что в лесу нельзя шуметь, даже очень громко петь. Испугаются зверушки – убегут с лесной опушки. Ветки дуба не ломай. Никогда не забывай Мусор с травки убирать. Зря цветы не надо рвать. Из рогатки не стрелять: в лес приходят отдыхать. Бабочки пускай летают, ну кому они мешают? Здесь не нужно всех ловить, топтать, хлопать, палкой бить.</i></p> <p>- Данеля и Ярослав нам расскажут, чему же учит нас природа.</p>	<p>Ответы детей. Рассказывают, делятся впечатлениями.</p> <p>Дети, глядя на дерево, повторяют.</p> <p>Повторяют с воспитателем вместе «Лесные правила»</p> <p>1 ребенок: Нас в любое время года. Учит мудрая природа. Птицы учат пению, Паучок – терпению. Пчелы в поле и в саду Обучают нас труду. 2 ребенок: Учит снег нас чистоте, Солнце учит доброте.</p>

		У природы круглый год Обучаться нужно Весь лесной народ Учит крепкой дружбе.
--	--	---

Күтілген нәтиже (ожидаемый результат):

Білу керек: (знать): правила поведения в лесу, причинно-следственные связи в природе;

Білді: (иметь представление): о лесе и его обитателях;

Айта, қолдана алады: (уметь): рассуждать, объяснять, принимать участие в беседе.

Жаңартылған білім мазмұны - заман талабы

РАМАЗАНОВА ЖАЗИРА ХАМИТОВНА

БҚО. Бәйтерек ауданы, Подхоз негізгі орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі.

Тәуелсіз елдің негізгі тірегі-білімді ұрпақ.Қазіргі таңда білімдінің алға түсіп,бәйгеден озып келетін заманы енді туды.Қазақтың кемел талантты ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсынов: «Елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастау керке»,деген.

Қазақстан Республикасының білім беру реформаларының негізгі мақсаты-білім беру жүйесін жаңа экономикалық ортаға бейімдеу.

Бұл тұрғыда тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаев еліміздің әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына қосылуы туралы міндет қойғаны мәлім.Білім беру жүйесін жетілдіру осы мақсатқа қол жеткізуде маңызды рөл атқарады.Болашақта өркениетті,дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет.

Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет:ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең,іскер және ойлауға қабілетті,әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру.Мұндай талапқа сай қызмет істеу үшін ұстаз үздіксіз ізденісте кәсіби білікті болуы тиіс.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының ең негізгі мақсаты-білім алушылардың оқу нәтижелерін жетілдіру болып табылады.Орта білім мазмұнын жаңартудың көптеген компоненттері,соның ішінде мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы осы мақсатқа бағытталған.Жаңартылған білім беру бағдарламасы –озық технологиялардың барлық қыр-сырларын білуге жетелейді.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы-қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты»атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек» деп баяндалды.Қазіргі әлемде жай ғана жаппай сауаттылық жеткіліксіз дей келе,Елбасымыз «функционалдық сауаттылықты арттыруды»негізгі тапсырма етіп жүктейді.Функционалдық сауаттылық,кеңінен алғанда,білім берудің / бірінші кезекте жалпы білім беруді / көп жоспарлы адамзат қызметімен байланысын біріктіретін тұлғаның әлеуметтік бағдарлану тәсілі ретінде түсіндіріледі.

Қазіргі тез құбылмалы әлемде функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторлардың біріне айналуға.

Оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас түбегейлі өзгерісті талап етеді. Функционалдық сауаттылықты меңгерген оқушы білімді өз бетімен игеріп, өз болжамдарына күмәнмен, сыни тұрғыдан қарайды.

Әлем, тіршілік, жаратылыс туралы өзінің түсінігін тереңдетіп, кеңейтуге ұмтылу мүмкіндігі ұлғаяды. Құрбы-құрдастарымен әлеуметтік байланыс жасайды. Белсенді түрде білім жинақтайды. Осының бәріне мұғалім көшбасшылық етіп, бағыт-бағдар беріп отырады.

Оқушы оқу үдерісіне мұғаліммен бірге араласып отырады. Тіпті өзінің және сыныптас достарының білімін бағалауда да өз үлесін қоса алады. Ол үшін бағалау критерийлеріне сүйене отырып, топпен, жұппен немесе жеке жауап берген балалардың еңбегін формативті бағалау оқушының әрі қарай ынталанып оқуы үшін үлкен ықпал етеді.

Мектеп тәжірибесінде табысты қолдануға ықпал ететін әдістемелік сипаттағы бірқатар жалпы ұсыныстардан тұратын бағдарламаның жеті модулі: оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер; сыни тұрғыдан ойлауға үйреті; оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау; оқытуда ақпараттық коммуникациялық технологияларды пайдалану; оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу; оқытудағы басқару және көшбасшылық болып келеді.

Сондықтан бүгінгі өскелең ұрпақтың үлкен өмірге білек сыбанып, белсене араласа алатын қабілетін көтеріп, танып білу заман талабы. Олай болса оқушы бойына адамгершіліктің асыл қасиетін сіңіру, сапалы білім беріп, оның болашағын, жеке басын сыйлау біздің бірінші міндетіміз.

№ D00033 26.07.2021 ж

Жалпыадамзаттық құндылықтарды меңгереміз

МАХМУТОВА БАЛҒЫНГҮЛ ИЗБАСАРОВНА

*Маңғыстау облысы, Маңғыстау ауданы, Шетпе кентінің
№ 7 мектеп-лицейінің өзін-өзі тану пән мұғалімі*

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев өзінің 2006 жылғы наурызда «Қазақстан - өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында» атты Қазақстан халқына жасаған жолдауында: «Бізге экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет»- деп атап көрсеткен болатын.

Қазақстан бүгінгі күні қарқынды дамыған заман талабына ілесу үшін болашақ ұрпаққа берілетін білім мен тәрбие саналы да сапалы болатындай Отанымыздың жарқын болашағына қызмет ететіндей болуы керек.

Елу елдің қатарына өткелі тұрған уақытта сапалы білім болуы қажет. Әрбір қоғам мүшесінің бойында адамгершілік рухани қасиеттерімен орын алуы тиіс.

«Өзін-өзі тану» бағдарламасы Қазақстандағы ең тиімді бағдарламалардың бірі деп ойлаймыз. Себебі бүлдіршендерді ізгілікке үйретіп тәрбиелеудің ең бір тиімді жолдарын көрсетіп отыр. «Өзін - өзі тану» пәнінің болашағынан үлкен үміт күтеміз.

Бүгінгі таңда рухани құндылықтар қоғам талабына сай өзгерістерге ұшырап, адамдардың арасында ізгілік, әділдік, өзара көмек, төзімділік сияқты қарым - қатынастар орнатуына ықпал ететін құндылықтар мен әр жеке тұлғаны шығармашылық мүмкіндіктерінің ашылуы және оларды жүзеге асыруға түрткі болатын құндылықтарды зерттеу көкейкесті мәселелердің бірі болып отыр. Осы орайда, қоғамдық мұраттар мен адамдардың тәлімдік үдерістері өзгерді, сондықтан да білім мазмұнын түбегейлі жаңғырту, әдістерді жаңарту жас ұрпаққа тәрбиемен білім беру технологияларын жетілдіруде « Өзін - өзі тану » сияқты бірегей курстың шүбәсіз өзектілігі мен маңызы зор.

Оның аясында жалпыадамзаттық құндылық, адамгершілік бағдарларын жоғалтқан қазіргі замандағы технократикалық өркениетті тажалдан – тек адамның рухани көзінің ашылуы, оның өзінің жоғарғы рухани субстанцияға бастапқы қатынасын сезінуі ғана құтқара алуы мүмкін.

«Өзін- өзі тану» пәні адамзатқа ортақ, планетарлы импульс пен бір уақытта ұлттың жалпыадамзаттық құндылықтарды жас ұрпақтың бойына сіңірудегі рухани бастаудың қайнар көзі.

« Өзін - өзі тану » пәнінің әлемде теңдесі жоқ пән ретінде Қазақстанның білім беру саласына енгізілгені және рухани адамгершілік білім беру бағдарламасының тарихи негіздерін айқындауға әлемдік рухани тұлғалардың

идеяларына сүйене отырып заманауи ғылымдағы рухани бастауларға баса назар аударылып, Қазақ мәдениетіндегі рухани-адамгершілік білімнің маңызын аша түсуде.

Құндылықтар туралы мәселені алғаш рет көтерген Сократтың ой тұжырымдарын басшылыққа ала отырып, сұрақтар қою арқылы өзгелерді танығандығын, оны игілік тұрғысында қарастырады. Сократ философиясының мақсаты адамды ізгілікке тәрбиелеу деп түсінді және адам оған өзін тану және өзін сынау арқылы жете алады. Оның әйгілі «Менің білетінім – мен ештеңе білмеймін, басқалар оны да білмейді», «Өзіңді - өзің танып біл!», «Әр адамның бойында күн бар, нұр бар, тек оның нұрлануына мүмкіндік беріңдер» деген қағидаларының негізгі мазмұны да осы. Сократтың ойынша, белгілі бір асыл қасиет туралы білім жинаған адам сол қасиетке жете алады, бәрі адамның өзіне байланысты, адам тәнін емес, рухын, жанын шыңдауға үнемі ұмтылуы тиіс, себебі, жаны бақытқа бөленген адам ғана бақытты.

Адамзат тарихында ғылыми ойдың үздіксіз даму барысында адамның өзін танымақтық жөніндегі ілімнің алғашқы қадамы көне грек философтарынан басталса да, «Өзін- өзі тану» пәні ұлы ғұлама ойшылдарымыздың тұжырымдарына негізделгендігімен құнды. Оны өз заманындағы ғылыми жүйеге түсіріп, қалыптастырған шығыс елдерінде тұңғыш сындарлы педагогикалық жүйе жасаған ағартушы, оқымысты Жүсіпбек Баласағұнның «Ізгілік ілімі», Қожа Ахмет Яссауидің «Хал ілімі», Әбу Насыр Әл – Фараби «Жан қуаты ілімі», Абай Құнанбаевтің «Толық адам», «Имани гүл ілімдері», Шәкәрім Құдайбергеновтің «Шын адам», «Ар ілімі» тағылым мен тәрбиенің тірегі болуында.

Оқушылардың адамгершілік қасиеттері мен жалпыадамзаттық құндылықтарды дамытуда «Өзін- өзі тану» пәнінің рөлі **біріншіден**, рухани – адамгершілік білімнің қазіргі әлемдегі басымдылығы, «Өзін- өзі тану» рухани – адамгершілік білім беру бағдарламасының тарихи кезеңдері, Заманауи білім кеңістігін ізгілендірудің жаңа тәсілдемелері. Рухани – адамгершілік білім беру бағдарламасының психологиялық – педагогикалық негіздері, өзін - өзі тану пәні басқа пәндердің интеграциясы, сабақтан тыс іс - әрекеттер арқылы «Өзін - өзі тану» рухани – адамгершілік білім беру бағдарламасының жүзеге асырылып жан – жақты талдау жасалуда.

Екіншіден, Өзін - өзі тануды оқытудың аксиологиялық аспектілері, Ақиқат, Сүйіспеншілік, Дұрыс әрекет, Ішкі тыныштық және қиянат жасамауды жалпы адамзаттық құндылық ретінде қарастырылған «Өзін - өзі тану» рухани – адамгершілік білім беру бағдарламасындағы мұғалімнің рөлі және шынайы көшбасшыға тән адамгершілік қасиеттер айқындалып, нақты мысалдармен дәйекті дәлелдер келтіріледі.

Үшіншіден, « Өзін - өзі тану » пәнінің құрылымдық мазмұндық және әдістемелік сипаттауда сабақтағы жағымды ойлау, әңгімелеу әдісін терең рухани – адамгершілік құндылықтарға бағыттау, ән айту мен музыканың маңызына жан – жақты тоқталады. Ата – аналармен байланыс жасау жолдары және сыныптан тыс іс – шараларды өткізудегі тоерия мен тәжирибиенің сабақтастығы қарастырылатыны маңызды.

Төртіншіден, Өзін - өзі тану пәні адам оқу білім алу үшін алдымен қоршаған дүниені, табиғат құбылыстарын танып - білу арқылы табиғатты аялап, ізгілікке баулу ұлттық тамырдан нәр алады, табиғатқа деген адам көзқарасының дұрыс бағытта болуы оның ой – сезіміне әсер етіп, мінез құлқын жетілдіру арқылы жүзеге асады.

Бесіншіден, өзін - өзі тану пәнін оқытуда сүйіспеншілік, сенім, шығармашылық шабыт атмосферасын құру, өзін - өзі зерделеуде өзін - өзі интуитивті түрде ұғынуға жағдай жасалады. Рухани адамгершілік білім беру үдерісінде тек жағымды және ізгі әдістерді қолдану көзделуде. Өзін - өзі тану сабақтарындағы жағымды ойлау, жағымды күйге келу әдісін қолдану арқылы: тәртіп, өзін - өзі қадағалау, денсаулық, зейін қою, ақылдың байсалдылығы, ес, интуиция, басқаларға деген сүйіспеншілік, ішкі тыныштық орнатуға болатынын, ішкі тыныштық орнағанда еш уақытта қиянат жасалмайтындығы ақиқат.

Алтыншыдан, өзін- өзі тану пәнінің негізгі идеясында бүгінгі қоғамда білім беруде сыртқы білім: сыртқы дүниені зеттейді, китаби білімге негізделген, қалауларды оятады, дүниеде күн көру үшін қажет деп есептейді, ақыл мен тәнге қарасты мәселелерді шешіп, мұндағы білім беру мақсаты ақпарат берумен шектеледі.

Рухани білім берудің яғни, ішкі маңыздылығы: ішкі рухани қасиеттерді аша ашады, адамның, баланың ішкі дүниесін зеттейді, өмірлік тіжірибиеге негізделген, әрбір адамның жүрегіне жасырынған жалпыадамзаттық құндылықтарды айқындайды, білім беруді өмірлік мақсаттармен байланысты қарастырады, интуицияны дамытады және ақылмен ойлап, жүрекке жүгіне отырып әрекет ететіндігін нақты дәлелдейді.

Жетіншіден, Өзін - өзі тану пәнін өткізетін мұғалім қандай болу керек? деген сауалға жауап іздеуде әрине, көрнекті педагог, ізгілік педагогикасының негізін қалаушы Ш.А.Амонашвили: « Мектепті емес, мұғалімнің рухани дүниесін реформалау қажет » деген ой тұжырымы басты ұстаным ретінде алынған. Оны мына сөздерден көреміз: « Оқушыға білім ұшқынын шашу үшін мұғалім өз бойына телегей теңіз нұр жинау керек.

Мұғалім өз сабағын сәулендіретін нұрды қайдан алады? ...

Мұғалім өз бойындағы рухани әлемінен алады, егер ол әлем әсемдікке және асқақтыққа толы болса...» деген сөзінен ізгіліктің иісі аңқиды. Ол ізгілік педагогикасының үш постулатын айқындап берді.

Баланың бойындағы рухани адамгершілік білімге сенім.
Өз бойындағы рухани адамгершілік білімге сенім.
Ізгі әдіс – тәсілдердің күшіне деген сенім – болуын үнемі өзі
қадағалап отыруы шарт деп есептейді.

Мұғалім – шабытты еңбек етіп, шеберлігінің шыңына жету үшін - баланың таным – түсінігін жете қадағалап, дамыта отырып, рухани бастауларға жол ашу арқылы, оқу әрекетіне қызықтыра білу, ізденіске, жаңалыққа ұмтылдыра алу қажет деп ойлаймыз. Ол үшін мұғалімге басты екі қасиет қажет: біреуі қарапайымдылық, өз кемшіліктерін түсінетін, екіншісі кемелденуге тілек, өз кемшіліктерінен құтылу үшін.

Ұстаз деген мамандық Алладан берілген СЫЙ – екенін сезіне білу керек. Сонымен ойымызды қорытындылай келе, оқушылардың адамгершілік қасиеттері мен жалпы адамзаттық құндылықтарды дамытуда «Өзін- өзі тану» пәнінің алар орны ерекше. « Өзін - өзі тану » пәні жас ұрпақты өмірден өз орнын табуына бағыттай отырып, олардың кәсіби – тұлғалық жетілуін, интеллектуалдық дамуын қамтамасыздандырады, рухани – адамгершілік тәрбиесін жетілдіреді және қоғамға қызмет ету дағдыларын дамытады. Осындай адами құнды, қоғамдық маңызды құндылықтарды бойларына сіңірген жеткіншектер елімізде қолға алынған жаңашылдық бағыттағы кеңестерге өз үлестерін қоса алатыны ақиқат.

Жаңартылған білім беруде қашықтықтан оқуды ұйымдастыру

КАЗБЕНОВА ТУРСЫН МЕНДЫБАЕВНА

БҚО. Бәйтөрек ауданды Подхоз негізі орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Бүгінгі таңда елімізде білім беру мазмұны жаңа бағытқа бет бұрды. Қазақстан Республикасында орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде білім беру үдерісінің құрылымы мен мазмұнына елеулі өзгерістер енгізілуде. Жаңартылған білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құру және коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу болып табылады десек, оларды жүзеге асырудың бір жолы – оқыту процесінде топтық оқытуды қолдану болып табылады.

Жаңа қоғамға қажетті тұлғаны дайындауда топтық оқытудың қажеттілігі өмір талабы екендігі айқын сезіледі.

Оқытудың топтық формасы деп – оқу тапсырмасын бірігіп орындау үшін сынып базасында құрылған жұмысшы топтардың іс-әрекетін ұйымдастыру түрін айтады. Топтық оқытудың басты мақсаты – оқушыларды шағын топтағы бірлескен жұмысқа тарту. Топтық жұмыстар – оқушылардың танымдық қызмет үдерісіне көтеріңкі көңіл-күймен қатысуын, зерттеу тақырыбын түйсініп, терең зерделеуді, алынған білімнің тұтастығы мен оқушылардың танымдық белсенділігін қамтамасыз етеді.

Дәстүрлі ұйымдастырылған оқу үдерісіне қарағанда, топтық жұмыс арқылы оқыту үдерісінде оқушылар көп мағлұмат алады, ойын үдерісінде жағымды эмоциялар алып, белсенділігі артады, сөздік қоры дамиды жеке тұлғаның қажеттіліктері қанағаттандырылады.

Дұрыс ұйымдастырылған топтық жұмыс – командада шығармашылықпен ынтымақтастықта жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Бұрын әркім өз бетінше ізденіп жұмыстанып, белсенді балалар нәтижеге жетіп отырса, көмекке зәру бала өз ойының дұрыс бұрыстығына көз жеткізе алмай білмеген күйде қалып отырды. Топта оқушылар өз даралығын жоғалтпайды, қажетті жағдайда олар бір-бірінен көмек сұрап, ортақ міндеттерді шешеді.

Топтық жұмыс барысында топтасып постер дайындау, бірлесіп тапсырмаларды орындау, ресурстарды талдау жұмыстары барысында бір-

бірімен ой бөліседі, өзінің білмегенін талқылау барысында тыңдау арқылы біледі, естігеніне қорытынды жасап, жүйелі талқылауға қатысады, бағалап, талдап, өз пікірлерін білдіре алады және бәрі бір тоқтамға келіп, берілген мәселені бірлесе отырып шешіп, оны қорғауға өз үлестерін қосады, тұжырым шығарады.

Топтық жұмыс формалары оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін, танымдық процестерді дамытуға, оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға, тұлғаның қиындықтарға даяр болу және жеңе білу, танымдық, сыйласу, шығармашылық өзін-өзі өзектілендіруге ықпал етуде алатын орны ерекше.

Топ – қазіргі адамның қоғамдық өмірін ұйымдастырудың басты тәсілі, оның ажырамас қасиеті болып табылады.

Топтық жұмыс өзінің барлық белгілері көрініс табатын оқу ынтымақтастығының идеалды моделі болып табылады.

Топтық жұмыс дәстүрлі сынып-сабақ жүйесіне қарағанда оқушылардың бір-бірімен байланысын құруға мүмкіндік береді. Олар жеке жұмысқа қарағанда топтық жұмыста тапсырмаларды жақсы орындайды және сабақтағы психологиялық микроклимат жақсарады.

Топтық жұмыстың педагогикалық құндылығы – оның жалпы бала тұлғасын қалыптастыруға, оның ақыл-ой қабілеттерін дамытуға жағымды әсер етуінде.

Қазіргі мектепте топтық жұмыстарды ұйымдастыруды оқу үдерісін жандандыру және жылдамдату үшін пайдаланады.

Ғалым Шаталов топта жұмыс істеудің “сабақта қияр тұздау” сияқты әдісін ұсынады, яғни тұзды суға түскен қиярдың тұздалатыны секілді топтық жұмысқа қатысу арқылы білмегенінді үйрену. Топта жұмыс істеу механизмін іске дұрыс қосқанда, оқушының білмегенін білуге ұмтылысы нәтижелі болады. Топтық жұмыстар тиімді әрі көңілден шығу үшін жақсы ұйымдастыру қажет. Ол үшін:

- Топтардың құрамын жиі өзгертіңіз, әрбір оқушы қалған барлық оқушылармен жұмыс жасай алатын болсын. Оқушылар тек өз достармен ғана жұмыс жасамауы керек. Ұлдар мен қыздардан немесе ұлты әр түрлі балалардан құралған аралас топтың жұмысы жақсы нәтиже көрсетеді. Топтың құрамын әр түрлі етіп өзгертуге болады.
- Әрбір топ мүшелері өз ролін толық түсінгенін біліңіз. Мысалы: 1 нөмірлі сен хатшысың, 2 нөмірлі сен реттейсің деген сияқты т.б.
- Оқушылар басқалардың да өз пікірін айту құқығын сыйлауы керек.
- Оқушылардың барлығының жұмыс жасауына назар аударыңыз.
- Жұмысын ерте бітірген оқушыларға жеке тағы да тапсырма беріңіз.

- Топпен жұмыс жасау барысында оқушылар бір-бірін қорқытуы мүмкін. Мысалға сен мені қошта, болмаса маған 5 қой деген сияқты. Сондай бұзақылық жағдай болмау үшін бұзық оқушыларыңызға төреші, хатшы, реттеуші боласың деу керек.
- Топпен жұмыс жүргізгенде жұмыс шуы болады. Ол үшін жұмыс жасау барысындағы шу мен күнделікті болатын шуды айыра білуіңіз керек.
- Мұғалім – бақылаушы қызметін атқарады.
- Оқушылардың мәселелерді толық талқылап жатқанын бақылау.
- Топқа бөліп жұмыс жасату ойын емес, бұл проблеманы, мәселені шешудің бірден – бір жолы екенін оқушыларды топқа бөлдерде ескертіп өту қажет.
- Топтық жұмысты жариялау кезінде тақтаға шығып сөйлеу қажет. Себебі, барлық оқушының назары сол баяндамашыда болады.
- Топпен жұмысты барлық сыныпта қолданғаннан гөрі бір сыныпта жүргізіп, балаларды жаттықтырып алған жөн. 1. Топтың көлемі. Ресми топ салыстырмалы түрде үлкен болмау керек деген пікір бар. Кит Девис топтағы адамдар саны бесеу болу керек деп есептейді. Ральф Дэвис бойынша тамаша топ 3-9 адам. 3. Топтық нормалар. Топ басшылары топтың өзге мүшелеріне қарағанда өздерін басқаша сезінеді. Оларда топтық қызығушылықты бағындыратын топтық рух басым болады.
- 4. Топтық сананы құру амалдары:
- 2. Топтың құралы. Құрылу кезінде топта ұқсамайтын тұлғалар болу керек, бұл үлкен тиімділікке әкелуі мүмкін. Көптеген көзқарастар және қабылдаулардың көмегі өз жемісін береді.
- Топтардың тиімділігіне ықпал ететін факторлар:
 1. мақсатқа сенімділік;
 2. мүшелердің бір-біріне сенімділігі;
 3. жетекшіліктің оңтайлы стилі;
 4. басқаруға қатысу. Топтық уақыт өткізудің мәні мен жалпыға ортақтығын Д.Картрайттың және А.Зандердің мына сөздері дәлелдейді: “егер ... болжамдық марстық адам Жерді бір қарап шықса, ол, мүмкін, жер адамдарының бір нәрсені топта жасап, өз уақытының сонша бөлігін бірге өткізетініне таң қалатын шығар?” Топтық жұмыс формалары оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін дамытуға, оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға, тұлғаның қиындықтарға даяр болу және оларды жеңе білу, танымдық, сыйласу, шығармашылық өзін-өзі өзектілендіруге ықпал етуде алатын орны ерекше.
- 5. Г.А. Цукерман әлемде жүргізілген зерттеулерді жалпылау кезінде, топтық оқу іс-әрекетіндегі келесі мәселерді көрсетеді:
- 6. Бүгінгі таңда топтық жұмыс оқыту үдерісінің тиімді тәсілдерінің бірі деп есептеледі. Ол сабақта табиғи тілдік қатынас жағдайын құруға әсер етеді,

оқушыларды оқу үдерісіне белсенді қатысуға еріксіз тартады, ынталандырады, оқып-үйренуге деген қызығушылығын тудырады. Сондай-ақ, топтық жұмыс оқушылардың өздерін сенімділікке тәрбиелейді, өзін-өзі ортада ұстай білуге, бірін-бірі тыңдауға, сыни ойлануға, пікірлердің сан алуан болатындығын жақсырақ түсінуге үйренеді, өз пікірін айтуға құқығының бар екенін сезінеді.

7. Сынып-сабақ жүйесінің жалпыдан жеке және топтық формаға өтуі мода емес, бұл заман талабы.

- балалардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық деңгейі өседі;
- оқушылар арасындағы өзара қатынас сипаты өзгереді;
- оқушылар маңызды әлеуметтік дағдыларға ие болады: әдеп, жауапкершілік, басқалардың позициясын есепке ала отырып, өз мінез-құлқын қалыптастыру іскерлігі,
- қарым-қатынастың гуманистік түрткілері;
- мұғалім топқа бөлуде балалардың өзара бейімділіктерін, олардың дайындық деңгейлерін, жұмыс қарқындарын есепке ала отырып, оқытуда дараландыру мүмкіндігін алады.

Қазіргі заманғы оқыту мектептен, яғни мұғалімнен оқушылардың психикалық және физикалық денсаулығын қорғауды талап етіп отырғандықтан, іс-әрекетті ұйымдастырудың топтық формасы тәжірибесі өзекті әрі болашақта дамушы болып есептеледі. Олардың бастамашылдығын, дербестігін қолдау, баланың мектепке келуіне байланысты бірлесіп, серіктесіп жұмыс істеу, басқалармен тығыз қарым – қатынаста болу дағдысын қалыптастыру, өзіндік таңдауға үйрету қажет.

№ D00035 26.07.2021 ж

Қауіпті табиғат құбылыстары

АРЫСТАНОВА КАРЛЫҒАШ АҚЫЛБЕКОВНА

Нур-Султан қаласы N 64 мектеп- лицей, бастауыш сынып мұғалімі

Пән: Дүниетану	Мектеп:
Бөлім: Қоршаған орта	Мұғалімнің аты-жөні:
Күні:	Қатысқандар саны:
Сынып:	Қатыспағандар саны:
Сабақ тақырыбы	Қауіпті табиғат құбылыстары
Оқу мақсаты 2.2.2.1. Ауа райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және теріс әсерін талдау	
Сабақ мақсаты	Барлық оқушылар: ауа райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және теріс әсерлерін талдайды. Көптеген оқушылар: Адамдарға қауіп туғызатын және қауіп туғызбайтын табиғат құбылыстарын ажыратып, одан қорғану жолдарын біледі Кейбір оқушылар: Шаруашылықтарға қандай табиғат құбылыстар зиян келтіретінін және одан қорғану жолдарын біледі.
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Білу, түсіну, қолдану, жинақтау
Бағалау критерийлері <ul style="list-style-type: none"> • Табиғат құбылыстары туралы біледі. • Қолайсыз және қауіпті табиғат құбылыстардың ерекшеліктерін көрсетеді. • Табиғаттың қолайсыз және қауіпсіз құбылыстарын талдау арқылы топтастырады. 	
Тілдік мақсат	-Климат және сәйкес табиғи құбылыстар тақырыбын

	<p>бейнелейтін лексиканы оқып үйренеді. - Табиғи жағдайлар туралы айта алады. - Табиғи қолайсыз жағдайларды анықтай алады.</p>
Құндылықтарды дарыту	<p>Топтық, жұптық жұмыстарды орындау барысында ынтымақтастық орта қалыптастыру. Адамгершілік, алған білімді қолдана білу, еңбексүйгіштік қасиеттерді насихаттау.</p>
Пәнаралық байланыстар	<p>Жаратылыстану пәнімен табиғи құбылыстарын ерекшелігін жіктеу. Әдебиеттік оқу ауызекі сөйлеу тілдері дамиды.</p>
АКТ қолдану дағдылары	<p>Ғаламтордан алған суреттер, интербелсенді тақта</p>
Алдыңғы білімді игерулері	<p>Табиғат құбылыстарын атау</p>
Сабақ барысы	
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет
Сабақтың басы 5минут	<p>Ширату тапсырмасы. Оқушыларды «Пазл» әдісі арқылы табиғат құбылыстарын құрастыру арқылы 3 топқа бөлу. 1-топ «Жаңбыр» 2-топ «Найзағай» 3-топ «Жел» «Кір жайғыш» әдісі арқылы жұмбақтарды шешеді. Жұмбақтар конвертке жасырылады, кір жайғыштан алады. 1.Дүрліктіріп қырқаны Шақпақ тастың жарқылы. Бұлт көрпесін жыртады.(найзағай) 2.Таудан топ түсті, Аяқ-қолы жоқ түсті.(бұршақ) 3.Жылт-жылт еткен, Жылғалардан өткен.(су) 4.Үлкен алтын табақтан Әлемге нұр таратқан.(күн) 5. Шөпті жапырып, Құмды сапырып, Қоқысты үйіріп,</p>

	<p>Әкеткен не шүйіріп? (Құйын) -Балалар, бұл жұмбақтардың шешуі не деп ойлайсындар? • Табиғат құбылыстары. • Табиғат құбылыстары нені құрайды? • Ауа райын. Бүгінгі біздің сабағымыз қауіпті табиғат құбылыстарымен танысамыз және де ауа райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және теріс әсерін білетін боламыз. ҚБ «Дұрыс па, бұрыс па?» әдісі</p>
<p>Сабақтың ортасы 10 минут</p> <p>10минут</p>	<p>Білу және түсіну МК: Табиғатта болып тұратын өзгерістер табиғат құбылыстары деп аталады. Кейбір табиғат құбылыстары жылдың белгілі бір уақытында ғана болып тұрады. Тірі және өлі табиғатта үнемі өзгерістер болып тұрады. Жылдың 4 мезгіліне байланысты табиғатта өзгереді. Мысалы: ағаштар мен шөптер көктейді және құрайды. Жаңбыр, бұршақ, қар жауады. Жел, боран соғады. Осының барлығы табиғат құбылыстары. Оқушылар оқулықтағы негізгі тақырыппен танысады. 1-тапсырма ТЖ «Ойлан,топтас,бөліс» әдісі. Табиғат құбылыстары туралы айтады және пайдасы мен зиянын жіктеу арқылы көрсетіп, сәйкестендіреді. I-топ Найзағай адамға қандай зиян келтіреді? II- топ. Құрғақшылықтың адам өміріне зияны? III-топ Толассыз жауынның адам өміріне әсері. Дескриптор • Табиғат құбылыстары туралы айтады, ерекшеліктерін көрсетеді. • Пайдасы мен зиянын талдау арқылы көрсетеді. • Табиғат құбылыстарының зияны мен пайдасы туралы жіктеп сәйкестендіреді. ҚБ «Қөңілді жұлдыздар» 2-тапсырма « Мозайка » әдісі Барлық оқушыларға табиғат құбылыстарының суреті беріледі, аталған құбылыстарды топтастырады. Қолайсыз Қауіпті Дескриптор Қолайсыз және қауіпті құбылыстарды топтастырады. ҚБ «Қол шапалақтау»</p>

<p>10 минут</p>	<p>Тапсырманы өте жақсы деңгейде орындаған оқушыны қол шапалақтау арқылы бағалау 3-тапсырма «Сия жұмсаушы» әдісі арқылы табиғат құбылыстары туралы кластер құрастырады.</p> <p>Дескриптор: - Табиғат құбылыстарының қауіпті жағдайларын атайды - Табиғат құбылыстары туралы жазады. - Қолайсыз және қауіпті құбылыстардың ерекшеліктерін көрсетеді.</p> <p>Саралау: Жұмысқа берілген қысқа уақытта әр топ тез және үйлесімді жұмыс жүргізе біледі.</p> <p>ҚБ «Бір-бірін бағалау» әдісі Оқушылар бір-бірінің жұмысын бағалайды. Өз жұмысында нені жақсарту керектігін анықтайды.</p>
<p>Сабақтың соңы 5 минут</p>	<p>ҚБ «Кім жылдам» әдісі Табиғи қауіп төнген кезде қажет болатын заттарды 1 минут ішінде сөмкеңе сал!</p> <p>Рефлексия</p> <p> -қолымнан бәрі келді</p> <p> -бәрін үлгеремін, бірақ...</p> <p> -қолымнан ештеңе келмейді</p> <p>Бүгінгі сабақтан алған әсерлеріңізді үш түрлі суреттің біріне стикерлеріңізді жапсырыңыздар.</p>
<p>Үйге тапсырма</p>	<p>Түсініп оқу 87-89 бет</p>
<p>Саралау Төмендегі саралау тапсырмаларын сынып оқушыларының қажеттілігіне қарай мұғалім өз өзгертіп отыруы қажет.</p>	<p>Бағалау -оқушылардың материалды меңгеру деңгейін қалай тексеруді жоспарлайсыз?</p>

<p>1,2,3 тапсырма – «Тапсырма бойынша саралау» негізінде «Пазл», «Кір жайғыш», «Ойлаң, топтас, бөліс», «Мозайка», «Кім жылдам?», «Сия жұмсаушы» әдістер арқылы тапсырмалары орындалады. Тапсырманы орындау барысында әр оқушының ойлау деңгейінің әртүрлі болатындығын ескере отырып, әр оқушыға өз мүмкіндігі бойынша қолдау беріледі. «Уақыт арқылы саралау» негізінде «Рефлексия» әдісі арқылы тапсырма орындалады. Бұл тапсырма кезінде пікірлерді дәлелдеуде мұғалімнің көмегін қажет ететін оқушыларға қолдау беріледі.</p>	<p>«Дұрыс па, бұрыс па?» әдісі, «Қол шапалақтау» әдісі, «Көңілді жұлдыздар», «Бірін-бірі бағалау» әдісі Дескриптор: • -Табиғат құбылыстары туралы айтады, ерекшеліктерін көрсетеді. • -Пайдасы мен зиянын жіктеу арқылы көрсетеді. • -Қауіпті табиғи құбылыстар кезінде 112 құтқару қызметінің рөлі мен маңызын есте сақтайды. -Табиғат құбылыстарының зияны мен пайдасы туралы жіктеп сәйкестендіреді</p>
<p>Сабақ бойынша рефлексия Саралау тәсілдері арқылы сабақты ұйымдастыру ұнады. Оқу мақсаттарын, сабақ мақсаттарын, бағалау критерийлері мен дескрипторларын байланыстыра отырып, белсенді оқуды жоспарлау мен үшін құнды болды.</p>	
<p>Жалпы баға Сабақтың жақсы өткен екі аспектісі (оқыту туралы да, оқу туралы да ойланңыз)? 1: Оқушылардың қарқын тәсіл арқылы, деңгейлерін анықтау. 2:Топта ұйымшылдық жұмыс жасағандары. Сабақты жақсартуға не ықпал ете алады (оқыту туралы да, оқу туралы да ойланңыз)? 1: Оқушылармен диалогқа жиі түсу арқылы олардың қажеттілігін біліп отыру. 2: Оларды үнемі қолдап мадақтап, қолпаштап отыру. Сабақ барысында сынып туралы немесе жекелеген оқушылардың жетістік/қиындықтары туралы нені білдім, келесі сабақтарда неге көңіл бөлу қажет? 2. Оқушыларымның мүмкіндік деңгейінің жоғары екенін, шығармашылық қабілеті бар оқуларымен жеке жұмыстарды жандандыру керек екенін білдім.</p>	

ОСПАНОВА АЙНУР АЙТМУХАНОВНА

Павлодар облысы Аққулы ауданы
Шарбақты жалпы орта білім
беретін мектебінің
бастауыш сынып мұғалімі

«Қашықтықтан оқу кезіндегі бастауыш сынып оқушыларымен бірқатар жұмыстар атқарылды»

Пандемия кезінде эпидемиологиялық ахуалға байланысты, көптеген мектептер жабылып, оқу қашықтықтан жалғасқан еді. Бастауыш сынып оқушыларына бұл жағдай әрине, қиындау болғаны сөзсіз. Көптеген платформалар, күні бойына меңгере алмай, қиналған кездер де болды. Бірақ, қиындыққа қарамай, өз оқуларын жалғастырып, әрі қарай білім алып кеткен кезімізге өте қатты қуандық. Бастауыш сынып оқушыларына қиындық туғызған тақырыптар көптеп кездесті. Олардың орнын толықтыру жоспарға сәйкес жүзеге асқан болатын. Қосымша білім беру кезінде аса күрделі мәселелер қарастырылды, білім алушылар көп қателіктер жіберген тақырыптарға, яғни қиындық туғызған тақырыптарға назар аударылды.

Қазіргі таңда қашықтықтан оқу кезеңінде оқушыларының білімдеріндегі олқылықтарды жою және олардың орнын толықтыру да қашықтықтан өтіп жатыр. Қосымша білім беру кезінде аса күрделі мәселелер қарастырылды, білім алушылар көп қателіктер жіберген тақырыптарға назар аударылды.

Қиын тақырыптарға байланысты карточкалар, дидактикалық материалдар жасалып таратылды. Үлгерімі төмен оқушыларға жеке карточкалармен тапсырмалар жіберілді. Zoom платформасы арқылы оқушылар дидактикалық материалдармен жұмыс жасады (демонстрация экраны).

Кері байланыс барлық білім алушылармен орнатылды.

Сөйлем, сөз, дыбыс, әріп және буындары сайлауы.

Мақсаты: Сөйлем, сөз, дыбыс, әріп және буындары танытырып білдіну.

3 сыныпқа арнап берілген өзге тәртіп, осыдан соңғымен, сөйлемнен және құрастырып білу дегендерін білдіріп, байланыстырып, сөйлемге қосып, құрастырып, құрастырып, қосып жүзге түру.

Тәпсірме №1

Ойың: «Аласқа дыбыстар».

Шарты: Оқушылар орындары өзгестіріліп берілген дыбыстардан сөз құрастырып шығарып. Құрастырып сөйлемге ойың құру.

ҚАВТ	М А Н Е С	О В Қ У М	Ү З І	М К Е Т Е В
Ы П А Н	М У Т А Л И	О Қ У Ш Ы	Т Ү Л	М Е К Т Е В

Бағалау критерийі:

Критерий	Дескриптор	Үлгі
Берілген дыбыстардан сөз құрастырады	1. Берілген дыбыстардан сөз құрастыра алады	1
Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	2. Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	1
Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	1. Жазған сөйлемде сөйлем құрай алады	1
	2. Сөйлемдерді қалтасы жаза алады	4+3+2+1=5
		3+2+1=4
		2+1=3

Кестені толықтыр. Берілген дыбыстан басталатын сөз сөйлем құру.

Дыбыс	Сөз	Буың	Сөйлем
Қ			
Н			

Бағалау критерийі:

Критерий	Дескриптор	Үлгі
Берілген дыбыстан сөз құрастырады	1. Берілген дыбыстан сөз құрастыра алады	1
2. Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	2. Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	1
3. Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	1. Құрастырып сөйлемге қалтасы жаза алады	1
	2. Сөйлемдерді қалтасы жаза алады	4+3+2+1=5

№ D00042 26.07.2021 ж

Бастауыш сынып оқушыларын адамгершілікке тәрбиелеу

САРМУРЗИНА ГУЛБАНУ ОНАЛБАЕВНА

Маңғыстау облысы Ақтау қаласы «№ 13 гимназиясы» КММ

Бастауыш сынып мұғалімі

Адамның жеке басын қалыптастыру негізі - бастауышта.

Бастауыш мектептен бастап оқушыларға білімнің қыры мен сырын жетік таныту, қабілеттерін шыңдау, адамгершілік қасиеттерін дарытып, Қазақстан Республикасының азаматы деген атаққа лайық болатындай етіп тәрбиелеу - біздің міндетіміз. Сондықтан да бастауыш мектептен бастап оқушының жан-жақты дамуына басты назар аударылуы керек. Оқушының жан-жақты дамуына бағыт-бағдар беруші - мұғалім.

Қоғамның негізгі бағыты білімді де дарынды балалар даярлау болса, ал мектептің негізгі көкейкесті мәселелерінің бірі білім мен қатар тәрбие беру, яғни адамгершілік тәрбиесін қалыптастыру, бастауыш сыныптан бастап адамгершілік мәдениеті жоғары деңгейдегі оқушылар тәрбиелеу.

Жас ұрпақ бойына батылдық, әділдік, мейірім мен қайырымдылық, ізеттілік пен қамқорлық сезімдерін сіңіруді әр ұстаз, әр пәнде сабақпен ұштастыра жүргізуі қажет.

Жас бала - жас шыбық тәрізді қалай исең солай майысады. Сондықтан да білім негізі бастауыш мектепте қалыптасады деп айтылады, осы кезеңнен бастап, балаға тиісті көңіл бөлу керек екенін заман талабы, тәрбие кепілі деп түсінуіміз керек.

Халықта: “Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің” деген мақал бар. Тәлім – тәрбие болмаған жерде адамгершілік мәдениеті мен қасиеті де қалыптаспайды.

Адамның адамгершілігі - оның жоғары қасиеті, былайша айтсақ, кісілігі. Оның негізгі белгілерінің бірі - адамдық ар - намысты ардақтау, әр уақытта жақсылық жасауға ұмтылу, соған дайын болу. Ақылды, мейірімді адам кез-келген уақытта өзгенің жақсылығын бағалағыш болып келеді. Арлы адам - ардақты. Адамгершілігі мол адам - басқаларға қашан да үлгі - өнеге.

Бастауыш сынып оқушылары үшін сабақты қызықты да мазмұнды етіп жүргізу мұғалімнің өзіне, шығармашылық ізденісіне, әр түрлі әдістемелік әдіс-тәсілдерді сабақта тиімді пайдалана білуіне байланысты.

Адамгершілік тәрбиесі дегеніміз – оқушылардың бойында мінез-құлықтың белгілі бір сипаттарын қалыптастыру және оларға өздерінің бір-біріне, жанұясына, басқа адамдарға, Отанға, мемлекетке деген қатынасын анықтайтын

мінез нормалары мен ережелерін дарыту жөнінде мұғалімдердің арнаулы мақсат көздеген қызметі.

Бастауыш сынып оқушыларын адамгершілікке тәрбиелеу ең алдымен және негізінен оқыту үрдісінде жүргізіледі. Баланы оқыту үстірт қарағанда ғана тіпті өзгеге қатысы жоқ іс болып көрінуі мүмкін. Шындығында сабақ – алуан түрлі ұжымдық қимылдар мен тебіреністердің, адамгершілік өзара қатынастардың тәжірибесін жинақтайтын орын. Сабақта балалар өздігінен жұмыс істеуге үйренеді. Оны ойдағыдай жүзеге асыру үшін өз күш-жігерін өзгелердің күш-жігерімен салыстыру, өз жолдастарын тыңдап, түсінуді, өз білімін басқалардың білімімен салыстыру, өз пікірін дәлелдеу, біреуге көмектесу және оның көмегіне сүйенуі қажет. Тәрбиелік жағынан алғанда мектепте оқилатын барлық пәндердің маңызы бірдей.

Бастауыш сынып оқушыларын адамгершілікке тәрбиелеуде мұғалімнің жеке басының үлгісімен, балалармен қарым- қатынасының шешуші маңызы бар. Оқушылар әр кез өз мұғаліміне еліктейді. Егер мұғалім мен оқушылардың қарым-қатынасына ізгілік, қамқорлық, сезімталдық тән болса, оқушылардың өзара қарым-қатынастары да сондай болады.

Бастауыш сынып оқушысының жеке басын қалыптастырудағы міндеттердің бірі оны адамгершілік туралы ұғымдар, түсініктермен байыту болып табылады. Оқушылар бұларды әр түрлі дәрежеде игереді, ол баланың жалпы дамуына, оның өмірлік тәжірибесіне байланысты. Біз үнемі, “Кітап – бұл әлем сырын ашу” дейміз. Оқу арқылы оқушы қоршаған өмірмен, табиғатпен, адамдардың еңбегімен, құрдастарымен, олардың қуаныштарымен, кейде тіпті сәтсіздіктерімен танысады. Бастауыш сынып оқушылары ең алдымен ізгілік, қайырымдылық, сезімталдық, әдептілік туралы ұғымдарды түсінуі, оларды айыра білуді үйренуі керек. Бұл сапалар өзара байланысты, қайырымды, әділетті адам қашанда сергек, сезімтал келеді. Балаға адамгершілік сапалардың өмірдегі көрінісін көре білуде, қайырымдылық пен зұлымдықты, сезімталдық пен әділетсіздікті, жолдасына шын мәнінде немесе жалған көмек беруді айыра білуді үйренуі тиіс. Сондықтан оқушылар адамгершілік мәдениетінің дамуына бағыт беру үшін осы сапалардың мазмұнын білу қажет.

Адамгершілікке тәрбиелеудің негізгі әдістеріне түсіндіруді жатқызуға болады. Оның құралдары ретінде мақалдар мен мәтелдер, әңгімелер мен ертегілер, аңыздар мен аңыз-әңгімелер қызмет етті. Оқушылармен әңгімеде сол жағдайға қолайлы мақалдар мен мәтелдер арнайы таңдалып, реттеліп алынып отырады. Адамгершілікке тәрбиелеудің аса бай жолдары белгілі болғанына көз жеткізу үшін келесі әдістер мен құралдарды атап өтуге болады. Олар: көрсету, үйрету, жаттықтыру, сендіру, өтіну кеңес, мақұлдау, сәттілік тілеу, тыйым салу, ант беру, сөгіс беру, кінәлау жатады.

Мәселен, халық ұғымында, адам баласының мінез-құлығына тәрбие мен тәлім арқылы тек білім мен ақылды ұштастыра білгенде ғана сіңетін, аса құдіретті, қасиеті мол адамшылық атаулының бір көрінісі. Шындық пен әділетті суреттейтін көркем шығармалардың ішіндегі аңызды айтсақ- “Аяз биді” еске аламыз. Шыр етіп дүниеге келген періште сәбиге адами асыл қасиеттер ана сүтімен, берісі бесіктен дамиды десек, қателеспейміз. Ал адам баласының тәрбиесінің ошағы саналатын – мектеп тәрбиесі бала бойында ізгі қасиеттердің қалыптасуына үлкен де, маңызды роль атқарары сөзсіз. Тәрбиенің негізгі – іргетасы адамгершілік тәрбиесіне байланысты.

Өйткені, адам бойындағы мыңдаған қасиеттердің ішіндегі негізгі орын алатын қасиет – адамгершілік қасиеті.

Бүгінгі күн ұрпақты жан - жақты білім алуын, белсенді, шығармашыл болуын талап етеді. Осыған байланысты оқыту мазмұнын, түрін, әдісін таңдай білу қажеттігі туады. Бастауыш мектептен бастап баланы өмірге дайындау, тәрбиелеу жоғарғы орынға қойылады.

Оқу-тәрбие жұмысында халықтық педагогиканы пайдалану, ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерін оқушының жас ерекшеліктеріне қарай пайдалана білу мұғалімнен үлкен біліктілікті, шеберлікті талап етеді.

Халықтың жазу-сызуды білмеген, ғылым мен мәдениетінің баспаға түспеген дәуірінің өзінде де өсер ұрпақты жан-жақты тәрбиелеу отбасының, бүкіл қоғам мүшелерінің бірлесе атқарған ісі болған. Міне, осы тәрбие жөніндегі халықтың ой-тұжырымын, тәжірибесінің жиынтығын халық педагогикасы дейміз.

Мыңжылдық тарихы бар қазақ халқы өз ұрпағын өмірде, отбасында, тұрмыс, тіршілікте батылдық пен батырлыққа, әділдік пен адамдыққа, инабат пен ізгілікке, иба мен иманға үздіксіз тәрбиелеп отырған.

Халықтың ұлттық салт-дәстүрлері қаншама уақыт өтсе де өмірден өшірілмей, керісінше, қазіргі уақытта қайта жарқырай түскенін күнделікті өмір көрсетіп отыр. Қазақ баласы да қоршаған ортаның ішкі сырларын үлкендерден сұрап, еліктеп, байқап білгісі келген. Адамгершілік қасиет, еңбекке, өнерге, тәрбиенің басқа түрлеріне ойын, той, қонақ, сауық сияқты жерлерде тәрбиелеп, баулып отырған.

Қазақта баланы отбасы ғана емес, бүкіл ауыл болып тәрбиелеген.

“Қызың өссе, қызы жақсымен ауылдас бол, Ұлың өссе, ұлы жақсымен ауылдас бол” –деп, ұл –қыз тәрбиесіне түгел қатысқан. “Үлкеннің алдын кесіп өтпе”, “үлкенге сәлемдес”, “аттылының алдын кеспе” деп жолды кеспеуге баулыған. “Ат атандырма”, “сағымды сындырма” “сүйек жасытпа”, “сөз тасыма” деген жүйелі сөз тағы бар. Ата-ананың балаға деген мейірімі мен ықыласы қазақтың тұрмыс тіршілігімен астасып жатыр.

Қорыта айтқанда, оқушы біткеннің барлығы дерлік мектеп қабырғасында ұстаздардан тәлім алады. Егер біздің ұстаздарымыз әрбір сабақты жоғары сапалы, тиімді етіп өткізсе, жас ұрпақ тәрбиелеп өсіру ісінде кемшілік аз болар еді. Әрбір сабақ, тәрбиелік жұмыс ғылыми негізде ұстамды, жан-жақты танымды жүргізілсе рухани әсерлі болады.

Ғалым-психолог Блумның пікіріне сүйенсек «7-8 жасқа дейін өсіп келе жатқан баланың жеке қасиеттерінің 70 пайызына дейін қалыптасады» дейді. Міне, осы кез баланың білім алатын, білім алу арқылы дамитын кезеңі.

Бұл кезде алған білім оның бүкіл өмірінде қалатыны белгілі. Осы кездегі қаланған тәрбие адамгершіліктің негізін қалайды. Сондықтан осы кезден оқушы бойына жақсы қасиеттерді қалыптастыра оқыту керек.

Бастауыш сынып оқушыларының бойында жалпы адамгершілік қалыптармен гуманистік, моральдық, қайырымдылық, ізгілік, өзара түсінушілік, ізеттілік, кішіпейілділік, адалдық, сыпайылық тәрізді қасиеттерді сіңіріп, олардың өзара қарым-қатынас мәдениеті мен қоршаған ортамен қарым-қатынасына мән беруіміз керек. Осыларды ескере отырып, бастауыш сынып оқушыларының адамгершілік мәдениетін қалыптастыру бастауыш мектеп мұғалімінен ізденістерді талап етеді.

Сабақ үрдісіндегі оқушының тұлғалық қасиетін тәрбиелеуде мынадай ерекшеліктерді ескеруіміз керек:

- оқушының ақыл-ой мәдениетін дамыту;
- оқушының адамгершілік-имандылық құндылығын қалыптастыру;
- оқушы мен мұғалімнің қарым-қатынасы арқылы оқушы дүниетанымы қалыптасып, баланың ақыл-парасаты толысып, еңбекке, рухани-адамгершілік деңгейі біртіндеп дамитынын ескеру;
- сабақ тақырыбына сай ұлттық педагогика элементтерінің оқушының адамгершілігін арттыруға тиімділігін көрсету.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Балтабай Е. Этнопедагогика және тәрбие / Е Балтабай // Қазақстан мектебі, -2003, -№1, -40 б.
2. Жұмабаев М. Педагогика / М. Жұмабаев– А.: Рауан, 1993
3. Ғаббасов С. Изгілік әліппесі / С. Ғаббасов - А.: Ғылым, 1991
4. Қоянбаев Ж.Б Педагогика / Ж.Б Қоянбаев– Астана.1998
5. Молдағалиева Р.Т. Жаратылыстану негіздері мен дүниетануды оқыту әдістемесі/ Р.Т Молдағалиева– Астана, 2003
6. Барсай Б. Бастауыш сыныпта оқытудың жаңа технологиясы/ Б. Барсай // Бастауыш мектеп, -1998, -№1-27
7. Жалпы білім беретін мектептің оқу бағдарламасы / 1-4 сыныптар/. – А.: 1997

МАЗМҰНЫ

- *МУХАМЕДЖАНОВА АЛМА АГБАЕВНА*
- *РАМАЗАНОВА ЖАЗИРА ХАМИТОВНА*
- *МАХМУТОВА БАЛҒЫНГҮЛ ИЗБАСАРОВНА*
- *КАЗБЕНОВА ТУРСЫН МЕНДЫБАЕВНА*
- *АРЫСТАНОВА КАРЛЫҒАШ АҚЫЛБЕКОВНА*
- *ОСПАНОВА АЙНУР АЙТМУХАНОВНА*
- *САРМУРЗИНА ГУЛБАНУ ОНАЛБАЕВНА*